

Nye Veier AS
Att. Magnus Thomassen
Tangen 76
4608 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ole Martin Aanonsen, 37 01 78 51

Oversendelse av endring av utslippstillatelse - E39 Mandal øst - Mandal by

---

Fylkesmannen endrer etter søknad fra Nye Veier AS deres tillatelse til utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet.

Vi har revidert tillatelsens vilkår til å omfatte utslipp i forbindelse med arbeider på ny delstrekning av tilførselsveien mellom Greipsland og Ime. Vi har også endret krav til målemetode for et målepunkt i Mandalselva.

Nye Veier AS skal betale gebyr etter sats 5, jamfør forurensningsforskriften § 39-4. Dette gir et gebyr på kroner 66 600.

Vi viser til søknad fra Nye Veier AS datert 30. mars 2020 med tilhørende søknad om endring av overvåkningsprogram, datert 15. mai 2020. Vi viser også til vår behandling av tidligere tillatelse (tillatelsenummer 2019.0867.T), datert 2. oktober 2019, for vår begrunnelse av tillatelsens delstrekninger som ikke berøres av den omsøkte endringen.

Vedtak

Med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18, jamfør §16, endrer Fylkesmannen i Agder Nye Veier AS sin tillatelse til utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet.

Vi har endret:

- Tillatelsens forside
- Tillatelsens punkt 1 slik at tilførselsveien og tunneldriving er med i tillatelsens omfang.
- Tillatelsens punkt 3.1 slik at det er tatt inn vilkår for utslipp av tunneldrivevann.
- Tillatelsens punkt 3.3 slik at Jåbekkvannet skal inngå i miljøovervåkningsprogrammet.
- Tillatelsens punkt 3.4 slik at rensekrav til utslipp fra tunnel er tatt inn.
- Tillatelsens punkt 3.6 slik at målemetode for stasjoner i Mandalselva er oppdatert.
- Tillatelsens nummerering av underpunkter under punkt 3 er oppdatert.

- Tillatelsens punkt 8.3 slik at avsnittet også omfatter bunnrenskemasser fra tunnel.
- Tillatelsens punkt 10.2 for å gi bestemmelser om innsending av oppdatert miljøovervåkingsprogram og kart over målestasjoner.

Endret tillatelse med tilhørende vilkår oversendes i eget vedlegg.

Vedtak om gebyr

Fylkesmannen viser til forurensningsforskriften kapittel 39 om gebyrer til statskassen for Fylkesmannens arbeid med tillatelser mv. Varsel om gebyr ble sendt i brev av 6. mai 2020.

Nye Veier AS skal betale gebyr i samsvar med gebyrsats 5, jamfør forurensningsforskriften § 39-3, jamfør § 39-4. Dette tilsvarer et gebyr på kroner 66 600. Valg av gebyrsats er begrunnet i medgått saksbehandlingstid. I denne har vi brukt om lag to ukesverk.

Høring

Søknaden med tilhørende dokumenter ble sendt på høring i henhold til forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) §§ 36-7 og 36-8 den 29. april 2020 med frist for innsending av merknader til 5. juni 2020.

I løpet av høringsperioden kom det inn svar fra Lindesnes kommune og Kystverket. Kystverket hadde ingen merknader til søknaden.

Innspill fra Lindesnes kommune

Kommunen viser til at resultatene fra førundersøkelsene og erfaringer fra veibyggingen i regionen så langt bør legges til grunn for fastsettelse av grenseverdiene i den endrede tillatelsen. De ønsker også at det i tillatelsens vilkår skal være forhåndsdefinert hvordan eventuelle overskridelser av grenseverdiene skal følges opp. Utslipp fra tunneldrivevann skal slippes ut til Mandalselva. Kommunen viser til at utslippspunktet ikke må være til hinder for nottrekk etter laks og sjøørret. De viser også til at rensegraden fra utslippene av suspendert stoff fra tunneldrivevannet bør konkretiseres. Utover dette viser Lindesnes kommune til innsendt merknad fra Mandal kommune i forbindelse med høring av den opprinnelige søknaden, som var på høring i 2019.

Kommentarer fra Nye Veier AS

De innkomne innspillene ble sendt til Nye Veier AS for kommentar. De har gitt følgende kommentarer:

«Av de innkomne merknadene kommenterer vi innspillet fra Lindesnes kommune som omhandler utslippspunkt av rensed vann fra tunneldriving til Mandalselva.

Tunneldriving er i all hovedsak planlagt å foregå fra nordsiden av tunnelen. Det vil derfor kun bli ett utslippspunkt, fra nordlig tunnelpåhugg. Renset utslippsvann er planlagt, i de perioder vi har behov for dette, å kunne ledes i lukket system/ledning helt fra tunnellenseanlegg og via stikkrenne under den gamle fylkesveien og loddes ned til ca. 5 meters dyp. Vi går gjerne i dialog om eventuelle tilpasninger til notfiske i området, som kommunen nevner i sitt innspill, men vi har ikke fått tilstrekkelig konkret informasjon om detaljene i dette fisket ennå.»

Fylkesmannens kommentarer til innkomne innspill

Forholdene som er berørt i innspillet fra Lindesnes kommune vil i all hovedsak bli omtalt og vurdert i avsnittet om Fylkesmannens vurdering av saken. For punktet om utslipp av vann fra

tunnelreanseanlegget til elva og mulig konflikt med nottrekk etter laks og sjøørret, viser vi til kommentar fra Nye Veier AS.

Søknadens bakgrunn og innhold

Nye Veier AS søker om en endring av gjeldende utslippstillatelse, tillatelsenummer 2019.0867.T datert 2. oktober 2019, for å implementere krav til håndtering av forurensning knyttet til arbeider med tilførselsveien til E39 i Lindesnes kommune tillatelsen. Delstrekningen av tilførselsveien er om lag 2 km lang og går mellom Greipsland og Ime, hvor ca. 740 meter vil gå i tunnel under Sandnesheia og i miljøtunnel nord for Sandnesheia.

Nye Veier AS ber i tillegg i brev av 15. mai 2020 om at Fylkesmannen vurderer behovet for å opprettholde kravet om målepunkt for kontinuerlig overvåking av Mandalselva ved logging og viser til befaring i området den 14. mai 2020. Bakgrunnen for at Nye Veier AS ønsker å ta ut punktet fra overvåkingsprogrammet er at måleresultatene er synlig påvirket av forbipasserende båttrafikk og sonden hyppig gir feilmålinger som følge av at organisk materiale legger seg på sonden. Dette gir lite relevante data. Nye Veier AS viser til at en kan bruke målinger i tilførselsbekker for å sannsynliggjøre teoretisk påvirkning på Mandalselva basert på fortynningsmodeller.

Søknaden inneholder førkartleggingsdata for de aktuelle resipientene i området. Resipientene som er relevante for endringen av tillatelsen er Jåbekken (vannforekomst-ID 022.32Z), som består av Aurebekkvann og Jåbekkvannet med tilhørende bekkefelt og Mandalselva (vannforekomst-ID 022.A11). Vi viser til søknaden for detaljert informasjon om vannforekomstene og forundersøkelsene.

Vannforekomstenes sårbarhet er vurdert etter Statens Vegvesens rapport 597, og det er også gjennomført en klassifisering etter Miljødirektoratets veileder 02:2018 – klassifisering av miljøtilstand i vann. Vi viser også her til søknaden for detaljert informasjon om sårbarhetsvurderingene etter lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften).

Søknaden gir også en oversikt over hvilke typer forurensning som kan oppstå under de midlertidige anleggsarbeidene med E39 og tilhørende tilførselsveier og sidearealer. Dette omfatter blant annet avrenning til vann fra arbeider med midlertidige rigg- og anleggsarbeider, opparbeidelse av selve veitraséen med sidearealer, tunneldriving og massedeponier. Samtidig vil det være utslipp til luft i form av støv samt støy fra anleggsarbeidene. I gjeldende tillatelse er alle disse forholdene omtalt, med unntak av tunneldriving. Vi viser derfor til søknaden for mer en detaljert beskrivelse av andre mulige forurensningskilder enn dette.

Søknaden legger opp til et omfattende overvåkingsprogram som skal koordineres med eksisterende prøvetaking knyttet til arbeidene mellom Døle bru og Mandalselva. Overvåkingen legger opp til overvåking av vann oppstrøms og nedstrøms anleggsaktiviteten for å fange opp endringer i vannkvalitet som kan relateres til anleggsarbeidene, men vil også fange opp og kunne identifisere naturlige variasjoner som følge av for eksempel nedbørsperioder og landbruksaktivitet. Overvåkingen er tenkt gjennomført ved både kontinuerlig logging og manuell vannprøvetaking samt biologiske undersøkelser. Det søkes om grenseverdier for pH, suspendert stoff og turbiditet. For argumentasjon omkring andre parametere og plassering av prøvestasjoner, viser vi til søknaden.

Fylkesmannens vurdering

Planstatus

Før forurensningsmyndigheten kan gi tillatelse etter forurensningsloven, skal arealbruken for det aktuelle området være avklart etter lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Reguleringsplanen for delstrekningen av tilførselsveien mellom Greipsland og Ime som danner bakgrunnen for søknaden om endring av utslippstillatelse ble vedtatt av kommunestyret i Lindesnes kommune den 18. juni 2020. Reguleringsplanen igjen følger kommuneplanens arealdel for det aktuelle området.

Lovgrunnlaget for tillatelsen

Fylkesmannen har valgt å ta inn relevante krav for arbeidene med den aktuelle tilførselsveien i utslippstillatelse nummer 2019.0867.T fremfor å utarbeide en helt ny tillatelse. Dette er gjort av hensyn til at det vil være mest hensiktsmessig for både forurensningsmyndigheten, tiltakshaver og entreprenører å samle alle kravene knyttet til utbyggingen mellom Døle bru og Mandal i ett dokument. Fylkesmannens hjemmel til å fastsette og endre tillatelse til forurensende virksomhet er gitt i forurensningsloven §§ 11 og 18, jamfør § 16.

Utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet er i forurensningsloven § 8, første ledd nummer 3 unntatt fra kravet om tillatelse etter forurensningsloven. Fylkesmannen har likevel krevd at det søkes om utslippstillatelse fra utbyggingen av ny E 18 og E 39, med begrunnelsen at anleggene er svært omfattende, berører mange vannforekomster og har en lang anleggsperiode.

Vurdering av endringene

Miljøansvarlig personell hos Hæhre har gjennomført kontinuerlig måling av blant annet turbiditet i Mandalselva siden anleggsarbeidene startet. På en befaring Fylkesmannen gjennomførte på anlegget sammen med miljøansvarlig for Hæhre og Nye Veier AS den 14. mai, ble det stilt spørsmål ved hensiktsmessigheten av å opprettholde denne målingen, da loggeren åpenbart ble påvirket av fritidsbåter som passerte og organisk materiale i elva.

Fylkesmannen deler søkers syn om at man vil kunne sannsynliggjøre teoretisk påvirkning av Mandalselva ved å vise til overvåking i bekker med avrenning til Mandalselva og deretter vurdere hvor mye et eventuelt utslipp vil fortynnes. Mandalselvas totale nedbørsfelt er 1806 km², mens nedbørsfeltet rundt Lindlandslåtter med omkringliggende bekkesystemer og øvrige arealer med direkte avrenning til Mandalselva har eksempelvis et samlet nedbørsfelt lik 2,78 km². Disse arealene utgjør da kun 0,15% av vanntilførselen til Mandalselva, som igjen gir et fortynningsforhold på om lag 1:666.

Vi mener at feilmarginene i dagens kontinuerlige logging i Mandalselva er langt større enn den mulige påviselige belastningen som anleggsarbeidene vil kunne medføre i elva selv ved ekstreme mengder suspendert stoff i vannet. Loggerverdier med høy usikkerhet har derfor liten reel verdi. På bakgrunn av dette har vi derfor ingen motforestillinger mot at kravet om kontinuerlig logging i elva tas ut av gjeldende tillatelse og erstattes med krav om at det tas periodevis manuelle prøver på relevant lokalitet. Vi anser at denne endringen som en ren teknisk endring av målemetode.

Gjennom miljøovervåking fra gjennomførte og pågående delstrekninger, har vi ment å kunne se at det har liten hensikt å forsøke å sette grenseverdier i bekker og mindre vassdrag dersom det er omfattende anleggsarbeider innenfor nedbørsfeltet. Verdiene som oppnås ved førkartlegging vil kunne variere mye og gi lite pålitelige bakgrunnsverdier å fastsette grenseverdier på bakgrunn av. Vi har i stedet fokusert på å sette grenseverdier i større resipienter. At det ikke settes grenseverdier i bekker og mindre tjern gir imidlertid ikke anledning til å unnlate å gjøre avbøtende tiltak, hvilket også er presisert i tillatelsens vilkår. For utbygger vil det også være hensiktsmessig å gjennomføre

avbøtende tiltak for å redusere utslipp til mindre vannforekomster, da disse igjen vil kunne påvirke elver og innsjøer nedstrøms.

Forurensning fra anleggsarbeidene, for eksempel forurensning i form av støv og støv, vil oppfattes ulikt av dem som berøres. Ved partikkelforurensning i vann vil vannsøylen kunne oppfattes som misfarget selv ved små mengder tilført finstoff. Hvordan dette oppfattes avhenger av konsentrasjon, partikkelstørrelse og vanddybde. I rennende, grunt vann vil 10 FNU se klart ut, mens i en stillestående innsjø kan dette framstå som sterkt gråfarget vann. Partikkeltransport i vann er kjent for å kunne gi mekanisk skade på fisk dersom det er skarpe eller nåleformede partikler. Det er ikke kjent at mineraler som gir denne typen partikler forekommer på den aktuelle delstrekningen, så Fylkesmannen finner det lite sannsynlig at det vil kunne oppstå mekanisk skade på fisk. Det er imidlertid risiko for at partikler vil kunne sedimentere i elveløp eller innsjøer og dermed endre de fysiske forholdene for gyting og generelt påvirke bunnsstratet i innsjøene, noe som kan endre artssammensetning og tettheten av virvelløse dyr.

Eventuelle overskridelser av de fastsatte grenseverdiene vil måtte vurderes individuelt basert på bakgrunnen for hendelsen, omfang av overskridelsen og hvilken konsekvens overskridelsen gir. Vi ser det derfor ikke som hensiktsmessig å sette opp en forhåndsdefinert reaksjon til eventuelle overskridelser, jamfør innspillet fra Lindesnes kommune. Fylkesmannen har lovhjemmel til å pålegge den ansvarlige part å utbedre oppstått skade. Et eksempel kan være restaurering av gytestrekk i bekker dersom disse tilslammes av sedimenter fra anleggsarbeidene.

Ved myndighetsutøvelse skal man ved tiltak som berører vannforekomster vurdere hvorvidt tiltaket er i strid med bestemmelsene i forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) §§ 4 og 12. Fylkesmannen viser til vurderinger gjort i vedtak av 2. oktober 2019 og hva som er anført i tidligere avsnitt. Vi finner ikke at det er grunnlag for å tro at påvirkningen på vannforekomstene vil være endret utover hva som tidligere har blitt tatt høyde for. Vi mener derfor at arbeidene med delstrekningen av tilførselsveien ikke vil gi varige negative virkninger på resipienter slik at vannforekomstenes muligheter for å oppnå sine respektive miljømål i gjeldende forvaltningsplan endres. På bakgrunn av vurderingene gitt over, finner vi heller ikke at arbeidene er av en slik art at § 12 kommer til anvendelse.

Ved myndighetsutøvelse skal også naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7, prinsipper for offentlig beslutningstaking, legges til grunn. Vi viser til eksisterende tillatelse for utfyllende vurderinger etter naturmangfoldloven, da vi ikke kan se at arbeidene med tilførselsveien vil berøre områder som ikke er vurdert tidligere. Selv om Nye Veier AS nå skal i gang med ytterligere anleggsarbeider i området, finner vi ikke at situasjonen for den samlede belastningen på Mandalselva og Jåbekkvassdraget endres i forhold til vurderingen som er gjort ved tidligere saksbehandling, jamfør naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Naturmangfoldlovens § 11 om kostnader ved miljøforringelse og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder gjenspeiles i at Nye Veier AS plikter å redusere sine utslipp så langt det er hensiktsmessig, og at de må gjøre avbøtende tiltak for alle kilder til forurensning, herunder bygge nødvendige rensesystemer for partikkelforurenset vann og benytte siltgardiner der dette er hensiktsmessig.

For vurdering av vannforekomster i området viser vi til vår saksbehandling av utslippstillatelsen datert 2. oktober 2019. Fylkesmannen vil bemerke at det ikke er gjort en vurdering av behovet for overvåking i Jåbekkvannet i førkartleggingen eller Nye Veiers søknad. Dette vannet ligger nedstrøms fra Aurebekkvannet, og det vil også trolig kunne oppstå noe avrenning til vassdraget fra

terrengkjøring og anleggsarbeider i forbindelse med tilførselsveien. Jåbekkvannet (vannforekomst-ID 022-790-R) er i vann-nett vurdert å ha god kjemisk og økologisk tilstand, men vil på grunn av nærhet til intensivt drevne landbruksarealer trolig kunne påvirkes midlertidig ved jordbearbeiding eller andre landbrukstiltak.

I området rundt Jåbekkvann er det i Miljødirektoratets base «Artskart» registrert en lang rekke rødlisteartede fugler, som for en stor del er tilknyttet vann. Det er derfor viktig å ha en overvåkning av innsjøen for å dokumentere og se en eventuell påvirkning under anleggsperioden. På bakgrunn av at det ikke er gjennomført førkartlegging, foreligger det ikke gode førdata vannforekomsten. Det ligger heller ikke data i basen «Vannmiljø». Som følge av at anleggsområdene som teoretisk kan ha avrenning til Jåbekken er langt unna og berører et svært lite areal, vurderer vi det ikke som hensiktsmessig å fastsette en grenseverdi for vannforekomsten, men relevante parametere skal overvåkes gjennom miljøkontrollprogrammet for anleggsarbeidene.

Tiltakshaver har gjennomført et omfattende overvåkningsprogram som har gitt grunnlag for kunnskapsgrunnlaget i saken. Samtidig er det gjort konsekvensutredninger i forbindelse med planarbeidene, så vi vurderer det samlede kunnskapsgrunnlaget til å være godt, jamfør naturmangfoldloven § 8. Førre-var-prinsippet kommer derfor ikke til anvendelse, jamfør naturmangfoldloven § 9.

Ved tunneldriving vil utslipp til vann være knyttet til produksjonsvann fra boring, innlekkasje fra berggrunnen til tunnelen, påboret vann og spylevann. Vannet fra produksjonen vil kunne ha høyt innhold av suspendert stoff fra boring, sprengning og knusing av steinmasser. Suspendert stoff vil kunne være negativt for naturmiljøet som følge av nedslamming av gytegrus og øvrig sedimentering i vassdrag samt mekanisk skade på vev. Bruk av sementbaserte injeksjonsmidler i tunnelene vil gi forhøyede pH-verdier. Sammen med nitrogenforbindelser fra uomsatt sprengstoff vil høy pH kunne gi negative konsekvenser for vannlevende organismer. Ved høy pH og temperatur vil ammonium i stor grad omdannes til ammoniakk, som i høye konsentrasjoner er giftig for vannlevende organismer. Nitrogenforbindelser vil også kunne virke eutrofierende i brakkvann og saltvann. Dette er et mindre problem i ferskvann, da algevekst i ferskvann ofte er begrenset av tilgangen på fosfat.

Anleggsarbeidene som omfattes av endringen av gjeldende tillatelse vil i all hovedsak foregå langs vannskillet mellom nedbørsfelt eller i tunnel. Dette gjør at man i hovedsak unngår våte arbeider i og langs vassdrag med påfølgende avrenningsproblematikk. Arbeider i myr og annen masseutskiftning vil sammen med avrenning fra øvrige anleggsområder i dagen likevel medføre en risiko for partikkeltransport til resipienter under anleggsperioden.

For arbeider med tunneldriving finner vi det hensiktsmessig å sette grenseverdier for pH ut fra aktuelt behandlingsarrangement, slik at for høy pH ikke medfører skade på fisk, eller gjør at ammonium går over til ammoniakk. Nye Veier AS har for strekningen Kristiansand vest – Døle bru en øvre grenseverdi for pH fra tunnelutslipp lik 8,5. Fylkesmannen finner det hensiktsmessig å benytte denne grenseverdien også for utslipp fra tunneldriving på dette delstrekket. Ved å unngå utslipp av vann med høyere pH-verdi enn 8,5, vil det ved utslipp av dette vannet til Mandalselva være så godt fortynnet at det etter Fylkesmannens syn ikke er risiko for skade på eller ulemper for fisk knyttet til utslippet. Tunnelvann skal også gjennomgå annen relevant rensing før utslipp til resipient.

I all hovedsak finner Fylkesmannen at aktuelle resipienter har relevante grenseverdier fastsatt i eksisterende tillatelse, vi og finner ikke grunn til å endre disse. De grenseverdiene som gjelder for Mandalselva og Aurebekkvann, vil derfor også gjelde for den nå omsøkte veistrekningen. Vi finner heller ikke grunn til å endre andre vilkår eller parametere. Bakgrunnen for denne vurderingen er at

anleggsvirksomheten som skal foregå mellom Ime og Greipsland med unntak av tunneldrivingen, som får egne vilkår, er lik anleggsvirksomheten for delstrekningen som allerede er regulert gjennom gjeldende tillatelse. Vi ser derfor ingen grunn til å tro at utslippene vil være av en annen karakter enn det som allerede er tatt høyde for i tidligere vurderinger.

Eventuelle tiltak som krever saksbehandling etter annet lovverk må søkes om på ordinært vis.

Klageadgang

Vedtak om endring av tillatelse og vedtak om fastsetting av gebyrsats kan påklages av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse til Miljødirektoratet innen tre uker. En eventuell klage skal sendes Fylkesmannen i Agder.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til Fylkesmannen. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen også kunne gi på forespørsel.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
Miljøverndirektør

Ole Martin Aanonsen
seniorrådgiver
Miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 E 39 - tilførselsvei Greipsland- Ime -
Vilkårsdel

Kopi til:
Lindesnes kommune

Nordre Heddeland 26 4534 MARNARDAL